

Nr 174.

Av herr **Persson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.

I proposition nr 20 till innevarande riksdag har förslag avgivits om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m. Enbart i fråga om tilläggen till folkpensionerna begäres en anslagsökning av 10 milj. kr., men den verkliga kostnadsökningen för statsverket synes belöpa sig till drygt dubbla beloppet.

Därtill komma kostnaderna för kommuner och landsting.

Propositionen uppbäres av en riktig tanke. Andra grupper ha dyrtidstillägg, ramavtal o. s. v. och de gamla över allt i Sveriges land, som troget gjort sin gärning inom produktionen, ha *samma* rätt att kräva att deras läge beaktas. Det synes välbefogat, att åtgärder vidtagas för att motverka att deras läge försämras.

I fråga om storleken av den hjälp, som kan lämnas de gamla, synes man av hänsyn till statsfinanserna böra hålla sig inom ramen av det belopp, som i propositionen avses. En annan fråga är, om den i propositionen avsedda fördelningen av dyrtidstilläggen kan anses motsvara inträffade prisförhöjningar ävensom i övrigt överensstämma med rättvisans krav.

Statens bidrag till folkpensionerna utgår som bekant ortstraderade och medan skogs- och jordbruksbygdernas gamla erhålla årliga pensionstillägg på 250 kronor, äro tilläggen för folkpensionärerna i vissa städer, samhällen och andra tätbebyggda orter 350 kronor och i storstäderna samt på några andra håll 450 kronor. I propositionen har man stannat för en proportionell förbättring av folkpensionerna över lag utan annan hänsyn till storlek än att de, som åtnjuta helt små »pensioner» under 12 kronor, helt ställts utanför. Med praktiska hänsyn har man även motiverat den föreslagna åtgärden att som regel helt enkelt låta var och en komma i åtnjutande av två extra månadsutbetalningar. Detta medför sålunda en förhöjning av pensionerna med en sjättedel vilket ansetts skäligt. Förslaget har även motiverats med att varje annan beräkning, tryckning och utlämnande av nya kvittenshäften o. s. v., skulle ta en tid av minst sex månader. Detta skulle sålunda fördröja en önskvärd snar utbetalning av dyrtidstilläggen.

Här skall icke beröras i vad mån åtgärder i ärendet tidigare kunnat vidtagas. Frågan fördes dock åtskilligt på tal under förra sommarens valrörelse. I vart fall synes det anförda skälet inte kunna ha någon giltighet för annat än den första halvårsutbetalningen. Ingen lär väl heller söka göra troligt, att tilläggen under närmaste år skulle såsom överflödiga komma att bortfalla.

Om det föreliggande förslaget säger svenska landskommunernas förbund i avgivet yttrande:

»Det torde emellertid kunna ifrågasättas, om en sådan anordning skulle komma att leda till ett rättvist resultat. Såvitt styrelsen kan finna, kan nämligen den av nuvarande krisläge betingade stegringen av levnadskostnaderna icke graderas efter de dyrortsgrupper, vilka angivas i lagen om folkpensionering. Levnadskostnadsökningen torde nämligen — i viss mån på grund av prisreglerande åtgärder från statsmakternas sida — icke stå i direkt proportion till levnadskostnadernas nivå inom de olika dyrortsgrupperna under tiden före krisen, utan torde i stort sett till beloppet vara lika stor inom samtliga ifrågavarande grupper.

Med hänsyn till vad sålunda anförts borde enligt styrelsens mening tagas under övertvägande, huruvida icke de ifrågasatta dyrtidstilläggen kunde bestämmas utan anknytning till graderingen av tilläggs pension enligt gällande bestämmelser i pensionslagen.»

Denna erinran synes välbefogad. Redan själva Ortsgrupperingen av folkpensionerna betraktas av landsbygdens folk med goda skäl såsom en orättvisa. Det må därför icke överraska om många finna det föga motiverat med en gradering, som ger de största dyrtidstilläggen åt dem, som redan förut ha förhållandevis mera att röra sig med. Ingen missunnar i nuvarande tid någon av de gamla all den förbättring av pensionen, som kan lämnas, men det bör dock vara någon rättvisa i fråga om fördelningen. Dyrortsgraderingen motiveras vanligen främst med de olika hyreskostnaderna. Bortsett från de svårigheter, som förefinnas att jämföra värdet av olika bostäder, så är det dock ett faktum att redan den beslutade graderingen just tar sikte på att kompensera denna. Det torde icke heller kunna göras gällande, att exempelvis ökade byggnadskostnader sedan krigsutbrottet påverkat hyresmarknaden ens i storstäderna på ett sätt som kunde motivera nya olikheter. Ej heller differenserna i fråga om de ökade bränslekostnaderna synas motivera detta. I övrigt synes den allmänna prisstegringen förete en likformighet de olika orterna emellan, som icke talar för en gradering av dessa dyrtidstillägg. Den förhöjning med en sjättedel, som föreslagits, skulle ju i fråga om tilläggs pensionerna medföra att pensionärerna i storstäderna skulle erhålla förbättringar med 75 kronor, medan de gamla i skogs- och jordbruksbygder icke skulle få mer än 42 kronor. Uppenbart är dock att svårigheterna måste vara störst just för landsbygdens och de avlägsna trakternas gamla, som redan förut fått den knappare delen. Att som pensionsstyrelsen av den rikligare förekomsten av kommunala understöd till folkpensionärerna i städer och samhällen dra slutsatsen, att dessa därför måste ha det sämre ställt, synes vara att ställa saken på huvudet. Det borde dock vara lätt att förstå att fattiga jordbrukskommuner med hög kommunal skattebörd och ringa skattekraft måste iakttaga en helt annan återhållsamhet än större och rikare samhällen.

Såsom ovan berörts tala praktiska skäl för ett accepterande av de i propositionen föreslagna grunderna för den första utbetalningen av dyrtidstilläggen, då därigenom hjälpen till de gamla utan dröjsmål kan lämnas. I frågan om den därefter följande utbetalningen synes det vara skäl i att denna sker efter enhetliga grunder och utan hänsyn till dyrortsgrupperingen. Däri-

genom skulle en utjämning kunna komma till stånd, som synes välmotiverad. De gamla på landet skulle då erhålla något förbättrade dyrtidstillägg i jämförelse med vad som i propositionen föreslagits. Även om de som bo i storstäderna skulle få vidkännas en viss motsvarande minskning, skulle de bidrag i form av pensionstillägg och dyrtidstillägg, som de erhålla av staten, dock fortfarande bli väsentligen större än landsbornas.

Under åberopande av vad som anförts föreslås därför sådan ändring av proposition nr 20,

att utbetalningen av dyrtidstilläggen till folkpensionerna till sin första hälft sker i enlighet med vad i propositionen föreslagits, medan återstoden i enlighet med vad av svenska landskommunernas förbund föreslagits utgår efter likformiga grunder utan dyrortsgradering.

Stockholm den 27 januari 1941.

Ivar Persson
i Skabersjö.

Wiktor Egnell.

John Gustavson
i Guntorp.